СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 98. Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 29. квітня 1931. VOL. XXXIX. No. 98. Jersey City, N. J., Wednesday, April 29, 1931. THREE CENTS.

ПРЕЗИДЕНТ НАМАГАЄТЬСЯ ПОЛІПШИТИ АДМІНІСТРАЦІЙНИЙ ПЕРСОНАЛ

ВАШИНГТОН. — Президент Гувер ввів у життя „Кавнсіл оф Персонал Адміністрейшен" як дорадче тіло, при помочі якого він хоче реорганізувати адміністраційний апарат, добираючи до нього як найкращі сили.

До цеї ради ввійшли як члени голови 5 адміністративних бюр. Рада буде доповнена визначними представниками бизнесу, промислу і виховання.

АМЕРИКАНСЬКІ КРИТИКИ ПРО ВИСТАВУ УКРАЇНСЬКИХ ТАНКІВ.

НЮ ЙОРК. — Американська критика поставилася до суботішньої вистави українських танків, виведених учнями школи В. Авраменка в Метрополитен Опера Гавс, дуже прихильно. Генри Бекет, музичний рецензент „Ню Йорк Івнінг Пост", пише, що та вистава переконала його, що Америка потребує більше Українців і тому в часі обмеження іміграції повинен бути зроблений один виїмок: Українців повинні допускати до Злучених Держав без усяких іміграційних ограничень. Він каже далі, що Американці можуть навчитися від Українців, як треба грати на сцені. А англьо-саксонська раса може пізнати, що є ще така театральна публика, яка переживає все те, що діється на сцені, а не є тільки бездушним глядачем.

Виставу українського танку називають великою музичною танковою демонстрацією народу, народом і для народу.

За виведення вистави дають велике признання балетмайстрови В. Авраменкови.

ВУД ДОБАЧУЄ ПОПРАВУ ВІДНОСИН.

ВАШИНГТОН. — Полковник Артур Вудс, президент Гуверового Комітету для негайної заради безробіттю, уступає зі свого становища й виїжджає до Европи, щоби приглянутися европейським методам боротьби з безробіттям.

Вуд каже, що він був призначений на час наглої потреби, а тепер уже відносини поправились і йому нема потреби оставатись далі на цій позиції.

ПОЛОВИНА БОГАЦТВ ЗААСЕКУРОВАНА ВІД ОГНЮ.

НЮ ЙОРК. — Пять асекураційних компаній від огню подають, що висота їхніх обезпечень виносить $201,000,000,000. З того виходить, що 59% американського народнього богацтва є обезпечені від огню.

ЗА ПЕРІОДИЧНІ ЛІКАРСЬКІ ОГЛЯДИНИ.

НЮ ЙОРК. — На нарадах „Академі оф Медисин" рішено повести пропаганду за введення періодичних лікарських оглядин усіх мешканців. Лікарі кажуть, що такі оглядини повинні бути обовязковими в такій мірі, як обовязком являється шкільний примус.

Лікарі кажуть далі, що люди будуть здорові, як їх оглядатимуть тоді, коли хороби є в зародку.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ ПРОТИ ПРОГИБИЦІЇ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Лідери зорганізованої праці візвали робітництво до явної боротьби з прогибицією. Вони домагаються повороту до пива й легких вин.

Мейор Мекей, витаючи представників праці, заявив, що вони радять у місті, яке в 95% свого населення веде війну з прогибицією.

ДОПУСТИЛИ СОВІТСЬКЕ ДЕРЕВО.

ВАШИНГТОН. — Департамент скарбу дозволив на ввіз совітського дерева, яке привезено до Провіденс на фінляндськім кораблі. Уряд твердить, що доказано, що це дерево не походить з околиць, в яких працюють вязні.

УВАЖАЄ СЕБЕ ЗА БАТЬКА, А НЕ ДЕСПОТА.

ГВАЙТ ПЛЕЙНС (Ню Йорк). — Представники американської преси мали інтервю з королем Сіяму, котрий прибув до Злучених Держав на лічення. Король цей є одним з 3 оставших ще деспотів світа.

Та кореспонденти передають, що він поводиться дуже по демократичному. Репортерів приняв без усяких формальностей. Щодо своїх королівських прав заявив, що вони не походять від Бога, а мешканців Сіяму не вважає підданими. В Сіямі король являється батьком, а мешканці його дітьми.

Король подав далі, що він хоче приглянутися американській демократії й перещіпити дещо до свого краю, в якім хотів би завести постепенно парляментарну систему правління. Щодо релігій заявив, що він є почитателем Будди, та що для Сіямців є це без значіння, яким імям називає хто Бога. Головна ціль релігії не полягає для Сіямців у тім, щоби вчити людей, що одна релігія є ліпша від другої, але що релігії має вчити людей робити добре.

СУДЯТЬ БАНКОВЦІВ.

ЕШВИЛ (Норт Каролайна). — Розпочато доходження проти 27 бувших банкирів зприводу банкроцтв місцевих банків зі шкодою для вкладчиків на $8,000,000.

ВОЄННИЙ СТАН В КИЄВІ Й ОДЕСІ.

Що куркулі проти большевиків, це вже кожному відомо, не тільки Українцеви, але навіть Французови, Американцеви, Англійцеви та Бразилійцеви. Однак, щоби робітництво та червона армія були проти большевиків, цього бодай в останніх роках не бувало. А ось доходять через Ригу вістки, що відносини на наших Східних Землях так загострились, що в Києві та Одесі проголошено воєнний стан, а до Харкова приїхав головний інспектор червоної армії. Пішли, як звичайно, знову масові арешти, де лише серед армії заарештовано більше ніж 500 Українців. А найновіші вістки подають, що в Харкові заарештовано 24 старшин червоної армії, 16 професорів та 150 студентів. Всіх вивезено до Москви. Голод і холод, який большевики називають соціялістичним поступом, змушує вже навіть тих, яким живеться ненайгірше, виступати проти теперішнього режиму. Очевидно, в Українській Державі ані в минулому такого не було, ані в майбутньому не буде, треба тільки знову виборотн свою державу.

ПІД ФІРМОЮ УНР.

З великим шумом заповіджене відкриття курсів українознавства у Парижі та з неменшим шумом поданий у „Тризубі" опис перших сходин є черговим доказом, що нашим уенерівським діячам не можна ні кроку зробити без опіки „патронів".

Присутні представники польської амбасади мусіли з погордою в душі глядіти на тих наших „великих діячів і патріотів", будучи переконані, що ні один польський генерал, ані один польський політичний діяч не запросив би представників української амбасади на свято польської культури в Парижі, коли б український уряд знищив поверх 3,000 польських шкіл на корінних польських землях.

На такий національний „такт" завжди здобудуться наші уенерівські патріоти, надуживаючи до цього імя та добру віру прошених французьких гостей, між якими підкреслюємо імя військового губернатора м. Парижа, генерала Гуро (Gouraud), героя французької війни, що своєю присутністю на салі бажав підкреслити свою прихильність до українського народу.

Як можуть чужинці зрозуміти та оцінити політичні змагання української нації, коли бачать дружнє відношення самих Українців до своїх ворогів? — („Незалежність").

КРАДІЖ У ДРОГОБИЦЬКІМ МАГІСТРАТІ.

В касі дрогобицького магістрату виявили дефравдації на кількадесять тисяч золотих. У звязку з тим арештували інкасента Ришарда Траговецького і засуспендували в урядуванні урядників: Суровича, Кога та Єгера. Зачувати, що розвяжуть міську раду й іменують урядового комісаря. Сподіваються дальших арештовань.

СТАТИСТИКА КІНОТЕАТРІВ.

Статистика виказала, що на цілім світі є 62,365 кінотеатрів, з чого 28,454 в Европі, 22,731 в Америці, а решта в інших частинах світа.

ДЕСЯТИЛІТТЯ РИЗЬКОГО МИРА.

Якраз минуло 10 років від того часу, як Москва та Польща помирилися в Ризі не тільки коштом українських земель, але й коштом самостійности України. В цю десяту річницю нового поділу українських земель як московська та московсько-українська (большевицька), так і польська преса широко розписувалися про цю подію. Большевики доказують, що протягом останніх 10 років вони „дали всім народам на Україні свободу", бо перемінили українську суто національну територію в територію „національностей", витворюючи ріжні національні райони та автономні чужі републики. Очевидно, така московська політика значно послаблює відпорність української нації проти московського походу.

А польська преса є тої думки, що Польща вже „проликвідувала" 140 тисяч кв. кільометрів української землі і тому пише, що заключений в Ризі мир приніс Польщі велику шкоду, бо вона ще не вспіла забрати усіх тих земель, які колись до неї належали.

Що й сказати: обидві сторони, як Москва так Польща, можуть ще провести зміну своїх границь на українській території. Адже мають у себе українські уряди, які можуть згори на таку зміну погодитися, якщо тільки цього будуть вимагати інтереси московсько-польські. Але чи український народ ще раз дозволить зробити це окупантам?

НОВІ „ЛЕКЦІЇ" ДЛЯ УКРАЇНЦІВ.

Що Польща не перешкаджає українському народови свобідно розвиватися, про це говорить явно й славно не тільки Петя Певний та посол Скрипник, але також група польонофілів. І хто в цьому сумнівається, хай тільки стежить за польською політикою. Ось напр. недавно принято в польському соймі зміну закона про вживання алькоголю. Цей закон очевидно напрямлений в першу чергу проти Українців, які рішили добровільно зректися цього вбийчого засобу і стали шляхом загального голосування усувати коршми з українських сіл, а українські кооперативи відмовилися продавати напої. Якби Америка мала таких горожан, то вона не потребувала б річно викидати цілі міліони долярів на боротьбу з пияками. Польща одначе є за те, щоб горожани польської держави як найбільше пили.

До минулого року, помимо великих перешкод польського уряду, Українці знищили усунути з більш як 600 сіл коршми, але польський уряд уважав, що державна скарбниця на цьому надзвичайно багато тратить, а тому рішив провести новий закон, який має пособляти тому, щоб Українці так легко не викрикали пити алькоголь і не позбавляли заробітку польську державу, а себе охоронювали від ожебрачення.

КОНЯЧЕ МЯСО В ЛЕНІНГРАДІ.

„Ленінградська Правда" пише, що в Ленінграді у пятеро збільшилася скількість конячого мяса, яке продають у мясних крамах. Безробіття й нужда примушують населення Ленінграду живитися цим найдешевшим мясом і воно має великий попит.

АФЕРА В ПОСОЛЬСТВІ ЧСР У МОСКВІ.

Закордонні часописи повідомляють про таку аферу в чехословацькім посольстві у Москві. Легаційний радник чехословацької місії в Москві, Стіліп, (бувший консуль ЧСР у Львові) мав — як подавали большевицькі уряди — зголоситися до пашпортового бюра в Москві та заявити, що йому несправедливо закидають політичний проступок супроти Чехословаччини. В звязку з тим боїться слідства своєї власти і тому віддає свій дипломатичний пашпорт, а рівночасно просить надати йому большевицьке горожанство.

Большевицькі вісти не подають відповіди, яку дали радникови Стіліпови. Радник Стіліп опісля пропав і не віднайшовся досі. Не знайшли його ні в його хаті, ні в чехословацькім посольстві. З посольства повідомляють, буцімто Стіліп дістав приступ шалу, який спричинив його непочитальність, що Стіліп відмовився вертати до ЧСР. Чехословацьке міністерство закордонних справ твердить, що не було ніякої причини для ведення слідства проти Стіліпа. Керовника чехословацької місії Гірсу (бувший чехословацький посол у Варшаві) відкликали несподівано до Праги.

ДІЯЛЬНІСТЬ Т-ВА „УКРАЇНСЬКА ШКОЛА" НА БУКОВИНІ.

Українські діти на Буковині ходять до румунських шкіл, а тому їх знання української мови та української літератури й історії не велике. Т-во „Українська Школа" намагається цьому невідрадному явищу запобігти тим, що видає окрему дітоцу літературу. З трох видань за минулий рік під іменем „Ластівки" заслугує на особливу увагу останнє число видання, присвячене Т. Шевченкови.

Одначе, як і всюди в нас буває, так і тут „Українська Школа" не знаходить в потрібних розмірах підтримки серед українського населення, а через це не може вести як слід своєї праці. Всежтаки друк 5,000 примірників кожного окремого видання для дітей є вже досить добрим завдатком кращої праці в майбутньому.

ЗНОВ ВИПАДОК ЛЕТАРҐУ.

В Бобаділлі в Еспанії помер наглою смертю самотний старушок і лікар ствердив смерть. Аж у хвилині, коли трумну опускали в могилу, гробарі почули в трумні рух і крик. Відчинили трумну і небіщик ожив, але через кілька годин таки помер, можливо, що з перестраху і зворушення.

ДВА СМЕРТНІ ПРИСУДИ В ЛУЦЬКУ.

Дня 9. березня в окр. суді в Луцьку відбулася розправа проти Ів. Боднарчука та його сестрінка Мартинюка за вбивство всієї їх родини (5 душ). Всі свідки (8) зізнавали в некористь обвинувачених, які, щоби загарбати майно, допустилися того жахливого душогубства. В останнім слові Мартинюк просив, щоби суд помилував його. Після наради суд оголосив присуд, на основі якого обох обвинувачених засуджено на шибеницю. Засуджені внесли апеляцію.

ЛЯЦЬКИЙ ТЕРОР У ГАЛИЧИНІ НЕ ПРИПИНЯЄТЬСЯ

ЛЯХИ БЕЗПІДСТАВНО ОБВИНУВАЧУЮТЬ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН У ПІДПАЛАХ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Свого часу вже подавалося про нову „пацифікацію" села Спасова. Тепер краєва ґазета „Новий Час" приносить докладні відомости про ті варварські події, що відбулися там з „ласки" окупантів Галичини.

В селі Спасові, сокальського повіту, арештовано цілий ряд селян нібито за підпал стодоли в місцевого учителя Осцяка. На місці подій у Спасові був посол Кохан, який поробив заходи для висвітлення правди. Відписи зібраного доказового матеріялу переслав він для вжитку компетентним властям і українській Парляментарній Репрезентації. З тих матеріялів виходить, що вогонь повстав наслідком необережности самого вчителя. Кажуть, що того самого дня він працював у пасіці й вживав підкурювача, який потім поклав у стодолі. Ці чутки, хоч непровірені, підтримує устійнений вже факт, що вогонь вибух у середині стодоли. Це підтверджують Юстина Шеремета й Луць Пасіка, котрі одні з перших побачили вогонь.

Деяке світло на цю справу кидає ще й факт, що вчитель на кілька днів перед пожежею продавав цю стодолу за 300 злотих, а господарі давали 150. Тимчасом асекурація стодоли виносить 800 золотих. Коли селяни гасили пожежу, то вчитель Осцяк вигукував: „Самі подпалілі, а тераз ратуйон". Поліція арештувала багато селян, а впершу чергу тих, що брали участь у нараді виділів усіх культурно-освітніх та економічних установ, висловлюючи думку, що на тій нараді ухвалено робити „саботаж".

Поліція не знайшла винуватців і випустила на волю всіх арештованих. Але вони тепер зголосили свої зажалення на поведінку поліції в часі арешту, яка катувала їх. Лікар ствердив тяжке побиття селян. Селяни вказали на постерункових Качалу, Цигана й Сопеля, як на тих, що били їх та всякими способами знущалися над арештованими. Отак ляцька „пацифікація" далі шаліє по українських селах.

ЛЯХИ ВИКРУЧУЮТЬСЯ.

ВАРШАВА (Польща). — Напів урядова „Ґазета Польська" каже, що Польща зовсім не думає посилати свої війська, чи поліцію в Данціґ для охорони там своїх громадян. Польський уряд хоче лише звернути увагу Ліґи Націй на переслідування Поляків у Данціґу, за що вина спадає на данціґський сенат.

АРЕШТУВАЛИ ҐЕНЕРАЛА БЕРЕНҐВЕРА.

МАДРИД (Еспанія). — Републиканське правительство наказало арештувати бувшого диктатора, ґенерала Беренґвера. Він тепер знаходиться в мадридській воєнній вязниці. Судити його будуть за те, що він затвердив вирок воєнного суду, яким засуджено було до розстрілу двох старшин, що керували повстанням залоги в фортеці Хака.

Більшість військових та діячів монархічного режиму зголосили своє признання републики й запропонували їй свої послуги.

СУД НАД ШПІОНАМИ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — У воєнному суді почалася розправа над 68 особами, підозрілими в шпіонажі на користь радянської Росії. Фактично на суді знаходиться лише 38 обвинувачених, а інші встигли десь зникнути перед арештом. Серед арештованих знаходяться трох офіцирів дійсної служби. Один з них — майор ґенерального штабу, що викрадав зі штабу секретні документи й передавав їх російським агентам.

Шпіонську організацію викрито після того, як влада знайшла таємну радіо-стацію, що передавала ріжні секретні відомости большевикам. Шпіонажа була широко зорганізована й густо обплела своєю сіткою Румунію.

ХОЧУТЬ ЗРОБИТИ ҐІНДЕНБУРҐА ДОСМЕРТНИМ ПРЕЗИДЕНТОМ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Лідер Народньої Партії, Шифферер, каже, що в імени партії буде внесене на розгляд слідуючої сесії райхстаґу предложення затвердити фельдмаршалка Ґінденбурґа досмертним президентом републики. Шифферер каже, що Німеччина переживає тепер не такий час, щоб робити експерименти з виборами нового президента.

Фашисти домагаються, щоб в осени, коли кінчає свій термін Ґінденбурґ, були переведені вибори нового президента. Коли до предложення Народньої Партії приєднаються соціялісти, то Ґінденбурґ лишиться президентом до смерти.

ЦАР БОРИС МАЄ КЛОПОТИ.

СОФІЯ (Болгарія). — Болгарія ще й досі не має нового уряду. Вже кілька осіб старались утворити уряд з участю представників кількох партій, але нікому не вдалося цього доконати. Цар Борис знову покликав до себе лідера демократів, Малинова, й ще раз доручив йому зорганізувати уряд.

Передтим Борис відбув довшу секретну нараду з бувшим премієром Ляпчевом, який, очевидно, не взявся за формування нового уряду.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МИТРОПОЛИТ — САБОТАЖНИК!

Чим ближче до травневої сесії Ради Ліґи Націй, на якій повинна прийти під обради справа „пацифікації" в Галичині, тим більше стрічаємо в чужинецькій пресі голосів, у яких обговорюється українсько-польський конфлікт. І замітне те, що в тих голосах присвячують кореспонденти дуже багато місця українській церкви, а зосібна становищу українських епископів до українсько-польської боротьби.

До того причиняються теж і самі Поляки, бо вони саме найбільше покликуються на льояльність еп. Хомишина, а заразом ведуть систематичні атаки на особу митрополита Шептицького, уважаючи, що він є замало льояльним супроти Польщі, та що цей брак льояльности переходить і на вірних української греко-католицької церкви.

Про це саме писав перед кількома днями Донелд Дей, львівський кореспондент часопису „Шикаго Дейлі Трибюн". Він каже, що говорив з визначними польськими політиками про підпали з минулої осени, які спричинили „пацифікацію". І от у звязку з цим показували йому Поляки мапу Галичини і на підставі статистики підпалів і саботажів ствердили, що в станиславівській дієцезії еп. Хомишина було 26 випадків підпалів чи саботажів, а в перемиській дієцезії було 25 таких випадків. Зате в львівській дієцезії митрополита Шептицького було аж 190 терористичних випадків українських саботажників.

Ось з тої статистики заключають тепер Поляки, що в станиславівській і перемиській дієцезії було розмірно так мало й то незначних саботажних актів тому, що ті дієцезії є під впливом льояльних Польщі епископів, себто еп. Хомишина й еп. Коциловського, які публично голосять, що Українцям треба бути льояльними супроти Польщі та дбати, щоби вона не ослабала, але ставала чимраз сильнішою.

Зате митрополит Шептицький сам не оказує цеї льояльности, а домагається автономії для Галичини і тим своїм поступованням загріває своїх вірних до терористичних метод боротьби з Польщею.

А сам митрополит Шептицький не згодився на оголошення свого інтервю з американським кореспондентом, бо заявив, що що він не говорив би, Поляки все те перекрутять, а тимсамим його слова тільки загострять і так уже гострий українсько-польський конфлікт.

СПРОБА ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ УГОДИ

Виразний протест европейської опінії проти так званої пацифікації Східної Галичини та осуд польської політики супроти українського населення взагалі примусив керовників сучасної Польщі стати на шлях шукання певної угоди з Українською Парляментарною Репрезентацією.

Як і треба було сподіватися, Поляки розпочали були переговори з Українцями лише длятого, щоб використати їх на міжнародній арені. Тому польський урядовий бльок поставив вимогу, щоб Українська Парляментарна Репрезентація видала особливу політичну деклярацію про те, що західні Українці на завжди відмовляються від змагань за власну незалежну державу, а кромі того українські посли мали відмовитись від внесеної до Ліґи Націй петиції в справі „пацифікації".

Зрозуміло, що Українська Репрезентація не була в стані задовольнити такі вимоги Поляків, а тому ще одна спроба порозуміння поміж Українцями та польським урядовим бльоком закінчилась нічим.

Так було в минувшині, так буде мабуть і в будуччині. Не дивно, бо Поляки вважають захоплені силою Західні Українські Землі за інтеґральну частину Польщі, бо, мовляв, вони колись в минувшині теж входили до складу польської держави.

Такими історичними арґументами Поляки намагаються виправдати своє сучасне панування над Західною Україною. Проте ціж самі польські шовіністи рішуче виступали проти тих історичних арґументів, які уживали Німці підчас недавніх польсько-німецьких змагань за долю Шлезку. І от, не зважаючи на той факт, що Шлезк протягом останніх 600 років знаходився під пануванням Німців, Поляки таки добились поділу цеї землі на дві частини. Цебто коли Полякам виґідно, то вони визнають засаду самовизначення народів та плебісцит.

Тимчасом польські імперіялісти не рахуються з тим фактом, що Українці навіть по польській урядовій статистиці складають величезну більшість населення Західної України, що Західно-Українські Землі, та й то не всі, входили до складу Польщі лише від кінця XIV. століття до кінця XVIII. століття, що, навпаки, протягом X.—XIV. століть вони належали до колись могутньої Руси-України, або творили власну незалежну державу, а від кінця XVIII. століття Східна Галичина знаходилася під пануванням Австрії.

Забувають також польські шовіністи, що підчас останньої війни на підставі особливої угоди поміж царською Росією та Антантою Східна Галичина мала увійти до складу Росії.

Цебто, коли бувша Росія розпалась в 1917 році на ряд національних держав, то це право на Східну Галичину перейшло до відновленої Української Держави. Тому саме в час заключення мирового договору в Бересті в 1918 році Украйна заявила свої претенсії на Східну Галичину та добилась від Австрії згоди на утворення зі Східньої Галичини окремого автономного краю.

Як відомо, пізніше держава Габсбурґів теж перестала існувати. Тоді Східня Галичина на підставі проголошеного антантою права самовизначення народів зпочатку оповістила себе незалежною Західно-Українською Народною Републикою, а в січні 1919 року обєдналась з українською державою.

Відновлена Польща не бажала примиритися з цим фактом та за допомогою армії Галера скупувала Східну Галичину навіть всупереч волі Вищої Ради паризької мирової конференції, яка робила спроби помирити Українців з Поляками на підставі лінії Бартелемі та за посередництвом особливої комісії на чолі з ґенералом Ботою. Навпаки, українська делеґація при мировій конференції виявила була свою добру волю припинити збройний конфлікт поміж Україною та Польщею весною 1919 року.

Характеристичне теж, що підчас польсько - російської війни в 1920 р. польський уряд в критичну хвилю для Польщі на конференції в Спа дав був свою згоду на замирення з Совітами по так званій лінії лорда Керзона, на підставі якої Західно-Українські Землі залишались поза межами Польщі. Доля цих земель мала вирішитись державами антанти пізніще на засаді самовизначення народів та плебісциту.

На жаль, сталось інакше. І от, захопивши насильно західно-українські землі, Польща, боячись стратити їх в будуччині, робить всі можливі заходи, щоб протягом свого нинішного панування шляхом польонізації та кольонізації добитись такої зміни ситуації, щоб українське населення стало меншістю.

Тому саме ми вважаємо ілюзією всякі розмови про те, що Польща може колись погодитись на автономію українських земель. Як відомо, ціла Галичина за час панування Австрії вже мала автономію. Відомо також, що Українці провадили боротьбу за поділ Галичини на дві автономні частини—на східну, українську і на західну, польську, бо Поляки за допомогою віденського уряду захопили в свої руки панування в автономній Галичині. Навпаки, останні ще тоді всіми способами поборювали домагання українського населення про виділення українських земель в окрему автономну одиницю.

Отже й не дивно, що Польща, захохпивши Галичину, не лише скасувала колишню автономію, яка ґарантувала Укрінцям деяку можливість для свого господарського та культурного рзвитку, а знищила українське шкільництво та взагалі запровадила такий режім насильства та безправства, під яким українські землі знаходились хіба за польського панування в далекій минувшині.

Цікаво, що лише певна частина більш далекозорих польських патріотів вважає сучасний режім терору дуже небезпечним для будуччини самої Польщі. Навпаки, переважна більшість Поляків цілком солідаризується з сучасною польською політикою супроти Українців взагалі та зокрема з методами тої пацифікації Східної Галичини, які ужив польський уряд в осени 1930 року супроти мирного українського населення.

Зрозуміло, що за таких обставин нема ніяких підстав сподіватись, що Польща добровільно колинебудь виконає свої міжнародні зобовязання, бо польські імперіялісти та шовіністи рахуються тільки з силою та примусом. Вони, нпр. вважають українських патріотів-активістів бандитами та наємниками і вихваляють найбрутальнішу розправу польської влади з ними, а тимчасом бувших членів Польської Військової Орґанізації, яка такимиж засобами чинної акції свого часу провадила боротьбу проти російської окупаційної влади, оповістила національними героями та саме недавно зарахували їм ввесь час приналежности до тієї польської орґанізації за вірну службу для польської нації.

Взагалі доводиться сконстатувати, що польське суспільство рішуче обстоює політику найскрайнішого національного еґоїзму, а через те польська влада не в стані без примусу зі сторони змінити свою нинішню політику супроти Українців. Тому саме всі спроби польсько - українського порозуміння наперед засуджені на невдачу.

На нашу думку польські урядові кола власне й не бажають ніякої польсько-української угоди. Це видно хочби з того, що Польща всякими способами намагається добитись того, щоб з тих або інших причин Рада Ліґи Націй відмовилась від розгляду англійських та українських петицій в справі пацифікації Сх. Галичини та відносно виконання Польщею міжнародніх зобовязань супроти українського населення.

Таким робом Поляки сподіються досягти того, щоб західно - українська проблема втратила свій міжнародний характер, а натомісць стала лише внутрішним питанням польської держави. Звичайно, за таких обставин польська влада малаб можливість провадити й далі свою нинішню політику супроти Українців. Проте польські імперіялісти помиляються в своїх розрахунках. Адже така сама політика царської Росії привела останню лише до нечуваної катастрофи. Якраз внаслідок такоїж політики загинула й колишня Польща.

Я. Дуб.

СПРАВЛЕННЯ.

Ню Йорк, Н. Й.: П. Барила на медично-допомоговий фонд $2.

Проф. Вол. Тимошенко.

УКРАЇНА І РОСІЯ

В ЇХ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИНАХ.*)

(4)

Але навіть при умовах однобокого розвитку металюрґії перед війною всеж більше як половина продукції української металюрґії не виходила на північ від українських меж. З розвитком же власної переробляючої промисловости ці лишки мусять бути ще менші. Тим більше, що індустріялізація мусить збільшити споживання заліза на Україні, яке стояло до цього часу на дуже низькому рівні (одної-третої чи половини подвійного центнеру, тоді, як в багатьох країнах споживання заліза було в три до пять разів більше).

Розуміється, що довший час сумежні райони Росії будуть потрібувати постачання заліза з Донецького басейну, а в певних районах Росії українське залізо буде й завше витримувати конкуренцію з залізом російських районів (головно Уралю) з огляду на ґеографічну позицію української металюрґії.

Алеж так, як і відносно донецького вугільного басейну приходиться сказати і відносно української залізної промисловости, що вона є українською не лише щодо місця продукції, але й по головному ринку збуту її продуктів. Завдання економічної політики України булоб лише надати своїй металюрґії характер більш відповідаючий власне потребам в готових залізних виробах.

Огляд головних напрямів господарської діяльности України показав нам, що коли господарські звязки між Україною і Росією були значні, а це не могло бути інакше, бо обидві країни були в одних політичних межах понад 200 років, ці звязки не були такі тісні, як то часто уявляють.

Зокрема слабо була звязана Україна з російським ринком в основному напрямі свого господарства, в сільському господарстві. Тут орієнтація була завжди на Захід. А з російського Сходу зустрічалась швидче конкуренція.

Тісніші звязки в галузі гірничої та металюрґічної промисловости залишалися по свойому характеру перш усього українськими і лише на другому місці загально-російськими, а деколи цей останній напрямок був у наслідок одностороннього розвитку їх і не в інтересах народнього господарства України (однобічний напрям металюрґії для продукції і півфабрикатів).

Звичайно висовують ще одну підставу, через що Росія не моглаб примиритися з існуванням України як самостійної економічної і політичної одиниці. Це питання про вихід Росії до Чорного моря.

З огляду на це цікаво розглянути, наскільки важливий був для Росії з господарського погляду вихід до Чорного моря. Ми підкреслюємо, що розглядаємо питання з господарського, а не з політичного погляду. Наскільки Росія як така, коли розглядати Україну поза межами Росії, користувалась Чорним морем для свого товарового руху?

Перш усього, щодо привозу товарів, то з цілого імперського привозу (включаючи і привіз на Україну) на чорноморсько - азовський кордон припадало перед війною лише 6% по вартости. І треба відмітити, що роля привозу через Чорне море за останні роки не зростала, а навіть відносно падала (пересічно за 1904—1908 рр. 7.7% від вартости загального привозу, а за 1909—1912 рр. — 5.9%). Привіз товарів головно йшов через Балтийське море та через західний сухопутний кордон. Не лише Росія майже нічого не вивозила через Чорне море, а навіть ввіз до України йшов у значній мірі через Балтійське море. А наскільки московська торговля виступала посередником по привозу товарів зза кордону на Україну, напрям через Балтійське море цим самим підтримувався. На перший погляд інше положення було відносно вивозу товарів через Чорне море. Вивіз через чорноморсько - азовський кордон складав по цінності 30—40% від загального імперського передвоєнного вивозу. Але коли говорять про важливе значіння Чорного моря для експорту з Росії, то при цьому зараховують до російського експорту ввесь вивіз з теренів України. Але не треба забувати, що вивіз з України складав значну частину загально-імперського вивозу. Так Укаїна в сучасних межах давала половину зернового вивозу Росії. А коли взяти на увагу Кубань та інші національно українські райони — так до дві-треті всього збіжевого вивозу Росії походило звідтіля. Також залізо, вугіль, цукор, залізні руди, що виходили через чорноморські порти, походили з України. Нафта та манґанові руди походили з Кавказу. Можна загалом твердити, що майже ніяких товарів з Росії на північ від українських кордонів не вивозилося через Чорне море. Навпаки, частина українського вивозу збіжа і інших сільсько-господарських продуктів (з районів Чернигівщини та Полтавщини) йшли через Балтійське море. Запілля чорноморсько-азовських портів не виходило по більшості пора 500 км. і воно знаходилось чи в межах України чи на Кавказі. Лише один азовський порт — Растов над Доном — вивозив товари, що походили з Великоросії і то більше з Области Війська Донського і лише частково з волжського району. Ні один з інших портів з Чорного та Авовського морей не вивозив товарів, що походили з Великоросії. Натуральний товаровий рух для Росії на північ України (Великоросії) йшов зі сходу на захід і проходив або через Балтійське море, або через російсько-пруський кордон.

Що Балтийське море є природний вихід для товарів з Росії показує те, що і тепер, коли більшість балтійських портів лежить поза політичними межами СССР, вона користується ними для свого ввозу так як і для вивозу. Через чорноморськіж порти вивозять як і раніш лише український та кубанський хліб та кавказьку нафту. В господарському відношенні північно-східне побереже Чорного моря (включно з Азовським) є українсько-кавказьке. Великоросія має лише дуже слабий господарський звязок з ним і то через один порт Ростов над Доном. Лише цей один порт може в дальшому служити виходом з басейну Волги, а може і з південно-західного Сибіру. І справа вивозу через цей порт може бути залагоджена і далі в тойже спосіб.

Таким чином немає в господарському розумінню чорноморської проблеми для Росії (Великоросії), що лежить на північ від України. Це є переважно проблема українсько-кавказька.

**

Розглянувши ці основні питання українсько-російських економічних відносин, зупинимося ще на загальному питанню про те, які наслідки були для України від того, що на протязі довшого часу входила в політичні і митні межі російської імперії і підлягала впливам загально-російської економічної політики.

Коли в половині XVII віку Україна вступила в політичну унію з Москвою, вона дуже швидко зробилася обєктом меркантилістичної політики Москви і Петербурга. Пробувши передтим довший час у складі польсько - литовської держави, Україна, через Польщу і через посередництво польської торговлі, була звязана з торговельними звязками з Заходом через Данціґ, Кеніґсберґ, Бресляв, а також з Австрією. Навіть коли Україна пірвала звязки з Польщею і увійшла в політичну унію з Москвою вона стреміла підтримувати ці безпосередні звязки на Захід. Але дуже швидко зустрінулася з меркантилістичною політикою Росії.

Відомо, що Петро І вів суто меркантилістичну політику в напрямі надання привілею власним балтійським портам, через це він найсуворішими засобами заборонив підтримувати українські торговельні звязки безпосередньо з Данціґом та Кеніґсберґом. Вся українська торговля по наказу Петра І мусіла відбуватися зпочатку через Архангельск, а потім через Петербурґ та Ригу. Ще навіть в р. 1767 Комерцколеґія в Петербурзі домагалася, щоб українська зовнішня торговля йшла лише через північні балтійські порти, не дивлячись на те, що українське купецтво зазначило, що при такому напрямі торгівлі українські товари мусять продаватися за ніщо. Цими заходами українські зовнішні торговельні звязки та українське купецтво були зруйновані. Торговля України попала в руки купецтва московського. Політика щодо торговлі між самою Москвою та Україною також ставила московське купецтво у привілейоване становище. Українська сировина мусіла вивозитися лише до Москви. Далі, хоч між Україною (Гетьманщиною) та Росією існував митний кордон аж до 1754 р. с. т. сто літ після політичної унії, але він не однаково примінювався до українських та московських купців. Московські купці часто одержували привілей безмитного ввозу на Україну, а вивіз до Москви деяких українських виробів як коли заборонявся. Цими заходами безпосередні українські торговельні звязки з іншими державами чим далі тим більше порушувались, а саме українське купецтво руйнувалося.

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО „ЛУГ" І ЛУГОВУ ІДЕЮ.

Кождому Українцеви, тут на еміграції, котрий тільки цікавиться долею Рідного Краю, є добре відомо, що в старім краю між многими організаціями також розвивається досить гарно „Руханково-Пожарниче Т-во Луг". В „Лузі" гуртується переважно сільська молодь обидвох полів, як також і старші, в котрих ще не затерлася в памяти передвоєнна „Січ". Майже в кождім селі, від Збруча аж по за Сян, є Лугові товариства. Лугова ідея захопила повоєнну молодь і створила з неї карну армію. Від 1925 р. було заложено поверх тисячу таких товариств, в котрих нараховувалось поверх 60,000 луговиків та коло 30,000 луговичок. Тепер польська влада закрила коло 500 лугових товариств, без жадної провини, хіба тільки на те, щоби в тім самім селі заложити свого „Стшельца". Лугові Т-ва зробили досить великий крок в народнім життю. Молодь, котра гуртується в Лузі, виробляє з себе здорову і сильну душею і тілом армію, котрою ми повинні гордитись. Завдяки Луговим товариствам по наших селах поділали коршими, а на їх місцях красуються величаві Народні Доми, читальні, кооперативи й інші культурні установи, в котрих лугова молодь бере активну участь. Лугові товариства стережуть громадське майно від огню, вправляються в військовім знанню, грають представлення, роблять публичні виступи і інші підприємства, з чого ввесь дохід призначують на народні потреби. Також важну ролю відіграють члени Луга при ріжних виборах. Як свідомі і карні члени, котрі розуміють вложений на них обовязок, кидаються з місця на місце поміж людей і говорять до них, агітують і тимсамим здобувають велике число голосів на українську лісту.

Лугова централя пильно стежить за розвоєм товариств по цілім краю і як де є які недомагання, так старається залагодити се. Централя висилає на села своїх інструкторів і інструкторок, котрі уладжують ріжні курси, відповідно до вимог товариств. Інструкторки вчать луговичок шити та вишивати і інших галузей знання, чого власне тепер так потребує наше село. По деяких селах є вже лугові оркестри, котрі грають на фестинах та ріжних виступах і майже кождого року приїздять до Львова на Луговий фестин. Сама Лугова централя, котрої головою є д-р Р. Дашкевич, міститься у Львові при вул. Коперника, ч. 5. Може хто з шановних читачів „Свободи", відвідуючи рідний край, бачив сю маленьку кімнатку, перебиту дошками, з маленьким столиком, на котрім є всього одна машинка до писання, кілька крісел та якась одна простенька пачка, в котрій є троха книжок. В тій то кімнатці міститься канцелярія Лугової централі, котра обєднує в своїй організації коло 100,-000 членів, та і редакція, котра видає місячний журнал „Вісти з Лугу". Початки в централі були такі трудні, що нераз не було навіть за що купити почтового значка, щоб вислати листа до Лугу на село. І лугові організатори також не жили в гараздах. Знаю одного з них, котрому на імя В. Федорчак. Осінні болота по коліна, а він в черевиках, і то подертих, іде село від села і закладає все свіжі товариства. Треба признати, що робив се з посвяти, як дійсний народний робітник, бо плати не брав ніякої, бо грошей в централі не було. Харчувався в передових людей, котрі запрошували його до села, щоби зорганізував в них Луг. Треба згадати також і про щирих декотрих наших священиків, котрі симпатизували з Луговим рухом, як прим. о. Лотоцький зі села Болотні, пов. Перемишляни. Він перетримував в себе тов. Федорчака коло два місяці, хоч нераз Ляхи і переслідували його за се.

При Луговій централі у Львові містяться також дві сотні львівських луговиків та дві сотні луговичок. Львівський Луг має свою спортову галю, де робить всякі вправи та підготовки.

Під нинішню хвилю Лугові товариства заслугують на більшу увагу. На таку молоду організацію, при котрій згуртувався ввесь цвіт нашого народу, котра помимо тих всіх перешкод, які ставить їм ляцька рука, робить добру роботу, ширить просвіту і науку та порива за собою доростаючу верству наших найменших, ми повинні присвятити їй більше уваги, помогти їй, щоб вона могла розвиватися ще краще ніж дотепер. Кождий Українець поміг би богато тій молодій організації тим, що передплатив би собі місячний журнал „Вісти з Лугу", що коштує на рік тільки одного доляра. Розвій такої організації залежить також у великій мірі і від української іміграції, для того звернім більше уваги на Луг!

С. О. Кутний,
Канора, Саск.

КРЕВНИЙ ЛЕНІНА НЕ ЛЮБИТЬ БОЛЬШЕВИКІВ.

У берлінськім торговельним посольстві СРСР працював близький кревний Леніна, Первушин. Тому, що він був споріднений з творцем большевизму, йому поводилось дуже добре і згодом Первушин переїхав до Парижа і мав теплу посаду в тамошнім радянськім посольстві. Він був ревним комуністом доти, доки йому дозволяли сидіти в Берліні та в Парижі але як Первушин дістав наказ вернутись до Москви, цей кревний „великого" Леніна покинув посольство і перейшов у табор антибольшевицької еміграції.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА

NEW YORK, N. Y.
THE UKRAINIAN DAY AT „PRO-AMERICA".

One of the most forward movements attempted among women has taken final form recently in the federation of foreign women's clubs, whose officers and members are largely American citizens.

Women leaders of various racial groups met last week under the leadership of Mrs. Jeanne D. Carpenter, who has been for some years Director of the Naturalized Women Citizens Committee. Other officers will be selected wtihin a few days.

The resolution under which the new educational organization was created said in part:

"We American women citizens of foreign descent, comprising more than thirty nationalities and religious denominations, and representing in our societies actually and potentially more than half a million members, hereby weld ourselves into a solid unit or federation for the express purpose of:

"Through education and propaganda among our Junior groups instilling and insisting first, on the utmost respect for our President;

"Combating radicalism and violence in every form as well as racial and religious prejudices;

"Upholding in every manner possible the traditions and ideals and laws of America, while at the same time relinquishing none of the culture of our native lands;

"Advancing in every manner possible the cause of women in America, and in the countries from which our ancestors came;

"We believe that vital social friendships are an essential element in the fusion of races, and when peoples know and understand each other they naturally become more tolerant. We therefore believe that in working out such a program we are not only doing our duty by ourselves and America, but that we will enable those less fortunate than we to become more quickly assimilated into American life."

Mrs. Carpenter said that "The women will work especially with children in an effort to lessen the gap that exists between them and their sometimes foreign born parents under conditions of American life and customs, a gap that is due largely to carelessness on the part of Americans. Foreigners come to this country with a naturally deeprooted regard for law and order, only to find among Americans a very light and slipshod respect not only for law but for the Chief Executive of the United States, a situation which has no counterpart in any part of the world. The foreigner's children thus absorb immediately the worst traits and customs of American life, and lose almost at the same time the finest traditions and ideals of their native lands. It is difficult for the parrents to keep control of their children under this condition. We feel it is not the foreigners and their children, however, who need the education; it is the Americans who need discipline. In this country of too great freedom for children, with everything done for their pleasure and comfort, very little is done to make them law-abiding citizens, with respect for the race, religion and politics of others."

May 14 will be Ukrainian Day at the headquarters of Pro-America in Grand Central Palace, and Mrs. Marie Skuba will have charge of selecting the Committee to serve as Hostess. It is hoped that every prominent Ukrainian will make a special effort to be present sometime during the late afternoon or evening. The Centre is open till ten o'clock. Tea will be served at 4:30.

В. Стрибунець.

УКРАЇНСЬКА МАТЕМАТИКА.

Ми, Українці — нарід „поцтивий": чужого не хочемо і за своє не дбаємо. Прикмет теж у нас чимало: ми бідні, щирі, дурні, гостинні — і так далі. Тільки одна в нас хиба: ми лихі математики.

А наші сусіди, як на злість, добрі райхмайстри: рахують нам ребра, числять зуби, що можуть... І то неабияк: заки вдарять у печінку, добре обрахують: де, коли й як. Звісно: люди з інжинірською освітою; змалечка вчаться обчислювати. Не то, що ми. Ми — на цифри „наплевать". Ми тільки або „на ксьондза", або „на сендзього". А з математикою в нас — до мадери.

Зате інша математика в нас процвитає. Своя, не імпортована, глибока, хоч може трохи конюнктивами забогата...Правдивий поганський культ цифр, який навіть не снився ні Евклідові, ні Ойлерові, ні Соні Ковалевській... Хоч моя математична підготовка дуже так собі не теє, то таки постараюся виложити вам цю нашу національну цифрольогію.

Хапайте за олівці, очевидно, краєві (Краківський Курєрок радить Ког-і-ноорів не купувати!) і вважайте. Я поправлю собі вузол кравата, кашляну і починаю виклад.

„Г-м... Нас є 40 міліонів!...

„Затямте собі цю астрономічну цифру, члени зоряної нації! Вона для нас буде точкою виходу, підставою дальших чесних рахункових спекуляцій. Отже:

„Якби тих сорок міліонів закинули шапками Кремль, то Сталін задушився би під ними, задля браку воздуху. Якби закинули Вавель, то Висла була би — не Висла: можна би було ходити нею по шапках, як за біблійних часів по Червоному (звідти комуністи між Жидами!) морі. Навіть без ґальошів...

„Якби ми (знову 40 міліонів) замісць шапок кинули цилиндрами, тоді капелюхова гора робила би висотою конкуренцію Мон-Блянкові. Навіть чужинні туристи пхалися би на неї з льорнетами...

„Якби підчас війни нас (знову 40 міліонів!) кинули на фронт, то булоб „панідзєю" гарматного мяса:

Два міліярди кільоґрамів!

„Беру дуже тоненько: по 50 кільо на чоловіка.

„Два міліярди людського сальцесону! Ану, який европейський нарід може висадитися на таку „квоту" — ге?! Ніяка імперія! — Зиркни но, братіку, в історію: там пишуть, що Українці вже нераз робили Европі такий домпінґ — кидали гарматам міліони своїх тіл... І то майже задурно, по сотику тона, оттак собі, щоби на міжнародній політичній біржі счинити трохи метушні. А підчас останньої війни одна крісова куля коштувала 8 сотиків! Попросту не виплачувалося: одна куля за одного чоловіка.

Це розумію домпінґ! Совітський ані вмився до нього. Жито житом, ікра ікрою — але людський сальцесон, то таки неабищо!!!...

„Два міліярди!

„Скільки то мусить напрацюватися і Круп, і Крезо, і Путілов, аби такій масі дати раду...

Та киньмо „якби". Математика не любить конюнктивів. Вертаймося до дійсности.

Як нас хто вдарить чи копне, то нам це стільки зашкодить, що револьверна куля модерному дреднавтові. Бо подумайте: кожному припаде тільки одна сорокміліонова частина такого прочухана. Що-ж це? Ніщо! Тільки, що псові муха, або клюбові ББ. один посол більше або менше. Щоби ми почіхалися, то мусів би нас ворог 40,000,000 разів вдарити. А скажіть мені, яка... палиця видержить стільки?... Навіть краєвого виробу розлетиться в тріски...

Тому будьмо оптимістами!...
Сурсум морда!
Нехай живе рідна математика!!! — („Діло").

ЗІ СПОРТУ.

РЕЙ СТІЛ БУДЕ БОРОТИСЯ З ДЖІМОМ ЛОНДОСОМ.

Джім Лондос, чемпіон борець стейту Ню Йорку і Пенсилвенії, буде боротися в пятницю ввечір у Медісон Сквер Ґарден з Реєм Стілом, на дохід шпиталю Калвері Кансер.

Лондос мав боротися з Сандором Шабом, але що Шабо був побіджений у боротьбі в пятницю з Карлом Поджелом у Филаделфії і що це вже друга побіда Поджели над Шабом, тому Джек Курлей вважає, що Рей Стіл є під теперішну пору одиноким борцем, котрий міг би побідити Лондоса.

До теперішнього часу Лондос показався одним з найліпших борців і коли атлетична комісія стейтів Ню Йорк і Пенсилвенії признала його чемпіоном, він показався ним через побіджування всіх противників, які були поставлені проти нього.

Телеґрама.

Майорко Лінкс уложив телеґраму до своєї жінки: „Овес я продав добре. Приїду до тебе в пятницю вечером. Твій Майорко".

Подав цю телеґраму урядничці. Та коли урядничка обрахувала, скільки телеґрама має коштувати, Майоркові виглядало це задорого.

— Прошу пані, а не можете ви для мене порахувати тієї телеґрами трохи дешевше?

— Ні, не можу, я обрахувала точно на основі тарифи — одначе ви можете скоротити телеґраму, себто написати в ній меньше слів, то буде коштувати дешевше.

Майорко фільсофічно взявся до праці:

„Овес я продав добре — навіщо я маю телеґрафувати: „овес" — Рухля й так знає, що я не продаю фортепянів, „добре продав" — ну, ну, абож то моя жінка така дурна, щоби могла подумати про мене, що я зле продав? — „продав" — абож то я міг подарувати?! — „Приїду в пятницю вечором" — Рухля й так знає, що я на шабас рано мушу бути дома — а не в опері. „Твій Майорко" — а чийжеж би? „Майорко" — трицять літ уже, як ми повінчалися, то вона чейже буде знати, що я називаюся „Майорко", а не „Лейба", а що вона й так усе знає, то я зовсім не потребую їй телеґрафувати!

Маму якоїсь фільмової артистки спитав хтось, чи вона позволяє, аби її дочка виступала у „пікантних" мувінґ пікчерах?

— Так! Одначе їй потім не вільно бачити того образу!

—o—

Куперніс позичив Богатківському якусь книжку. Куперніс вспоминається й вспоминається, та Богатківський не віддає книжки. Вкінці Куперніс іде до нього додому за книжкою. Богатківський провадить його до полички з книжками, показує йому довгий ряд книжок і каже: „Бачиш, ніодин із тих, які мені позичали, не був такий настирливий, як ти. І ти хочеш бути моїм приятелем!? "

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА, яке відбулося на днях від 16. до 20. лютого 1931 р.

(Продовження)

(4)

Фактом є, що старий рід обезпечення, який крім фонду посмертного, з якого виплачується аж по смерти, і фонду резервового, який можна ужити тільки на доповнення посмертного, тай фондів, з яких черпається заєдно на адміністрацію, видавництва, запомоги калікам і невилічимо хорим, що той рід старий вже цілком перестарілий і невистарчаючий, бо не дає членам новітних способів забезпечення, або так званих вартісних зворотів, ще за життя. Фактом є, що в нормальні часи мало кому на таких вартісних зворотах залежить і кождий воліє обезпечення родини з найменшими вкладками, бо якби було інакше, то до того часу вже всі члени перейшлиб до нових родів, які у нас завелися ще від 1925 року. Одначе в інтересі самої організації лежить, щоби члени мали як найліпші роди, тай щоби до оправданого чи неоправданого неголодування не могло бути причини. Тай на верчення з середини щоби не було місця.

Прошу уявити собі двох членів. Один стояв 20 літ у новім роді, а другий 20 літ у старім роді. Перший платив дещо більшу вкладку і здобув більші права, а другий платив меншу вкладку і набув право на посмертну запомогу. Настали такі, як тепер, тяжкі часи і обидва мусіли перестати оплачувати вкладки і перестали бути членами. Ріжниця між ними буде та, що перший лишиться дальше обезпечений на повну суму, на дальших 20 літ, без плачення вкладок, наскільки не вибере зложеної в Союзі надвишки готівкою або іншої форми вартісного звороту; а другий з хвилею, коли перестав вкладки платити, то перестав бути обезпечений без ніяких вартісних зворотів. Перший іще кільканацять літ по виступленню з організації з вдячністю буде згадувати Союз і заохочувати інших до приступлення, а другий аж до смерти нарікатиме, що довго платив, а як не міг платити, то його „викинули". Він певно не буде нікого намовляти, щоби те саме зробив.

Коли організація 1915 р. вводила старий рід, то в той час іще асекураційні закони на інші роди запомоговим організаціям не дозволяли. З того часу на асекураційнім полі зроблено значні поступи і закон не лиш дозволяє на ріжні уліпшені способи обезпечення, але многі стейти вже на такий старий рід не дозволяють. Само слово „поступ" говорить, що то, що було, хоч могло бути „найліпшим на ті часи", заступляється новим, та ще ліпшим. Асекураційні підприємства, приватні „компанії", заєдно щось нового й уліпшеного придумують і заводять. Вимінюють старі, гірші ґрамоти-поліси на нові й ліпші. Майже що року, а то й кілька разів у році, бачимо щось нового на асекураційнім полі. В запомогових організаціях всяка новість мусить мати тяжкий, а то й небезпечний поріг. Ми вже 6 літ тому, як впровадили нові роди, а старого скасувати не маємо відваги, бо це не легка справа. Але й не легка справа самим членам переходити зі старого роду до нових. Бо коли члени переходять поодиноко, то це рівнається тому, що старий рід кидають, а до нового приступають. У старім роді оставляють все, що вложили на посмертні виплати для тих, котрі остаються. Коли би однак всіх членів переписати зі старого до нових родів, то тоді можна би туди переписати і зложений ними в старім роді капітал, з якого кождому мусілосьб дописати відповідний кредит.

Я дуже добре розумію, що того ми, головні урядники, сейчас не всилі зробити. Це може зробити лиш конвенція за згодою членів. Та щоби таку справу можна на конвенції успішно перевести, треба її докладно перестудіювати й обговорити. Треба всім, то є урядникам і членам, до того підготовитися, щоби не повторилась історія з попередної реформи (з 1915 р.), коли то члени були реформою несподівано заскочені, тисячі за намовою чигаючих на таку оказію інтриґантів Союз покинули і до сьогодня жалують, що реформа не була як слід підготована. Я й несподіваюся, що це дасться перевести сейчас на слідуючій конвенції, бо старий рід обезпечення уважається найліпшим, тому, що він є найдешевший, всіми тими, що з нього вдоволені і жадних інших претенсій від обезпечення не мають, крім посмертної запомоги, коштом як найменшої вкладки. Може бути, що незадовго часи поліпшаться і люди забудуть про ситуацію, в якій може забракнути на оплату вкладок та що через те можна обезпечення втратити і знов буде тяжче переконувати, що нові роди є ліпші, тому, що дають обезпечення не лиш тоді, як вкладки платиться, але й тоді, як нема звідки платити. Одначе я вірю, що скорше чи пізніше до такої реформи мусить дійти, бо Союз, ставши раз на дорогу до поступу під оглядом асекураційним, з тої дороги вже завернути не може. Ріжницю щодо обезпечення в старім роді і в нових родах треба підкреслювати в цю пору ще й хочби тому, щоби демаскувати інтриґу „вертільників", які теперішню пору вважають відповідною до ширення недовіря до організації, котрі, хоч знають, що Союз сповняє вірно свої зобовязання супроти членів і точно після того, на що члени вкладки оплачували, підносять крик, що Союз не дає того, що кому потрібне, не дає обезпечення без вкладок, хоч до того він ніяк не обовязаний тай не є в можности це робити.

В 1930 році вступ нових кандидатів був майже нормальний. Зате організація нових відділів була слаба. Це ясно, що в такий тяжкий час кождий природно відчуває клич нашої організації „в лучности сила" і воліє лучитися з загосподареними вже відділами, ніж творити нові, з яких кождий на початку має ріжні недобори.

(Далі буде)

ВІСТИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШИКАҐО, ІЛЛ. Тов. ім. Д. Вітовського, від. 301, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться дня 3-го травня, зараз по Сл. Божій. Всі члени обовязково повинні явитися на сі збори, а члени, котрі довгують, повинні бодай частинно вирівнати свій довг. Також члени, котрі мають діти, а ще не записали до У. Н. Союза, повинні це з батьківського обовязку зробити. — П. Підлісний, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 2-го травня, в годині 7.30 ввечір, під ч. 435 Мейн ул. Усі члени безусловно мають явитися, бо є важні справи до полагодження. Члени суспендовані, за неплачення вкладок, коли не прибудуть на сей мітинґ і не вирівнають залеглостий, будуть виключені. — В. Семенина, предс.; В. Матвіяс, секр.

СМЕРТНИЙ ПРИСУД У СТАНИСЛАВОВІ.

У Станиславові дня 9. березня запав присуд у справі селянина Івана Грися з Вовчинець, обвинуваченого в убивстві жінки. Судді присяглі затвердили 12 голосами питання про душогубство і на основі того трибунал засудив 24-літнього Ів. Грися на кару смерти (шибеницю).

МОРЕ І ТЕХНІКА.

Два рази денно велитенські маси води океанів і моря заливають у припливі нарморські береги, два рази денно міліони парових коней сили йдуть намарне. Море наступає на берігмісцями творить припливну хвилю на 16 метрів висоти, а згодом відпливає протягом 6 годин знову назад. Використати цю кольосальну роботу, що її виконує місяць, а почасти й сонце — ось завдання, якого переведення поклали собі за ціль деякі світлі вчені техніки нашого століття. Вони зпочатку, приступаючи лише до роботи та проєктів, обчислили, що скількість та величина роботи, яку виконує море на цілім поясі побережжя цілого світу, рівняється незрозумілому для нас числові: 11 триліонів кінських сил. Ми знаємо — число дуже велике, але зрозуміємо його аж тоді, як порівняємо з доступнішою величиною. Отже для приміру скажемо, що колиб ми мали стільки палива, що його представляє наведене число, ми моглиб, беручи на увагу і дальший розвиток промисловости і попит — перестати цілком журитися опалюванням та промисловою силою приблизно на 40 міліярдів років!

І коли ще недавно годі було думати про те, щоби використати припливову силу океанів, сьогодні виходить, що в недалекій будуччині уже будемо мати численні двигуни припливової системи, а пізніше, коли не стане камяного вугілля та земної ропи, припливні двигуни та електричні водні стації стануть одинокими джерелами промислової сили.

Перші проби над практичним розвязанням питання, як використати приплив океану — розпочали перед 20-ма роками, коли збудовано греблю при гирлі ріки Сени у Франції. Вона задержувала припливаючу воду й цим підносила її вгору на 8 метрів. По стороні суші, у долі греблі устатковано в особливих отворах греблі водні турбіни. Вода під натиском 8-метрової припливної хвилі обертала лопатки турбіни і давала, залежно від висоти моря по другому боці, від 3,400 до 8,800 кінських сил.

Друга подібна стація працює в Півн. Америці коло міста Рокленд. Сила її, залежно від сили припливу, рівняється 3,000—5,000 парових коней.

Третю стацію хотіли побудувати Німці за пляном інжиніра Пейна коло острова Нордштранд. Там хотіли використати дуже помисловим способом не лише приплив, але й відплив моря. Пробна стація виказала цілковиту життездатність проєкту; на жаль, світова війна не дозволила увійти йому в життя і він по сьогодні лишився на папері.

Зате Англійці задумують ґрандіозний плян побудовання двох припливно-електричних стацій. Силу їх обчислюють на 1 міліон парових коней — себто британська імперія заощадить не менше, як 3 і пів міл. тон камяного вугілля річно! Роботи недавно почалися.

Французи перевищають Англійців покищо в проєктах і задумують будувати здовж західного побережжя кілька припливно-електричних стацій, які повинні давати 1.3 міліона кінських сил.

І неодин проєкт спочиває сьогодні в архівах та очікує свого виконання. Сьогоднішня світова депресія, промислова кріза і недостача гроша, що даються відчувати без виїмку в кожній державі, не дозволяють на такі ґрошеві вклади, яких вимагає будова нових стацій. Одначе тягле вичерпування земних засобів сили: ропи і камяного вугілля змусить скорше чи пізніше звернути думку промисловців і техніків на невичерпану силу води. А перевага припливу моря над ріжницею поземів рік — є очевидна. І „біле вугілля", яким є саме електричність, візьме собі за джерело свого повстання приплив й відпливи моря та океанів.

(„Життя і Знання").

АКАДЕМІЯ ГАРНОЇ КНИЖКИ.

В Парижі задумують заснувати окрему Академію, яка малаб на меті дбати про естетику видаваних книжок, ілюстрацій, типографічних прикрас, вінет і т. д. До Академії Гарної Книжки належалоб 45 осіб з мистецького, видавничого й друкарського світа. Членів до Академії вибиратиме покищо товариство бібліофілів. Академія буде видавати що року 3 нагороди за найкраще видані книжки.

Вже шість разів день у день приходить Лейбусь Розенберґ до кінотеатру, щоби дивитися на мувінґ пікчер: „Горіючі серця". Власник кінотеатру зацікавився, чому Лейбусь приходить що дня й відважився спитати, чи йому образ так дуже сподобався, що що дня мусить дивитися на нього.

На це Лейбусь сердито:

— Той пікчер такий дурний, що дурнішого я ще не бачив. Одначе там є сцена, де дівчина починається роздягати над морем, щоби купатися, та в тій хвилині надїжджає поспішний поїзд і заслонює її. Тепер я приходжу день у день і жду на це місце. Таж колись чейже поїзд мусить приїхати хвилиночку заскоро, або запізно!

Досліджування біблії.

Вже в Старому Завіті є згадка про винахід телефону. Бо там написано: „Мойсей на горі Хорив закликав Господа тричі, одначе не дістав відповіди..."

У кабареті виступає дуже гарна танцюристка. Берко Боденштайн не може нахвалитися її краси. Зате його товариш Майорко Зісерман спльовує раз-у-раз і приговорює:

— Тьфу, до чорта!

— Що з тобою, Майорку? Тобі не подобається ця така гарна акторка?!

— Чому ні? Навіть дуже подобається мені!

—Ну, то чогож спльовуєш раз-у-раз? І ще приговорюєш: „Тьфу до чорта!"

— Я мушу все думати про мою жінку дома!

— o —

Гість зранку вбігає схвильований до кімнатки готелевого портієра:

— Пане, я цілісеньку ніч спав на неживій блощиці.

— Що вам шкодила ця блощиця, коли вона була вже нежива? — дивується портієр.

— Ба, ця нежива мені не шкодила, але ті тисячі живих, що прийшли на похорон тамтої неживої!

ІНТЕРВЮ З ЧАПЛІНОМ.

(Передрук з паризького двохтижневика „Незалежність").

У мене таки сильно стукало серце, коли я, почувши „entrez" (увійдіть), взяв за клямку дверей у розкішнім готелі на площі Конкорд, де мешкав Чаплін.

Я представився: Кореспондент „Незалежности".

Чаплін піднісся з крісла: Витайте — сказав — дуже радо. Я завжди цікавлюсь Україною. Можете писати про те, що завгодно. Ви зовсім неподібні до тих розбишак, що по хатах лазять і що хвилі крутять перед носом апаратом. Щоб їм потріскали! З ними й говорити годі, перекрутять кожне слово і з мухи зроблять завтра вола. Ви читали може „Matin". Якийсь ідіотичний репортер написав, що я розводився з жінками вже 14 разів!

Свобідний тон його розмови додав мені відваги.

— Позволите, почав я, поставити вам кілька питань?

— Дуже охотно, питайте!

— Отож, почав я, нам цікаво булоб довідатися про те, чи це правда, що ви приїхали в Европу за сюжетами до нових фільм?

— Ґратулюю вам, молодий чоловіче! Ви вгадали! Справді у нас в Америці забракло вже тем до комедій. Тепер, на втіху вам, мушу подати до відома, що я зібрав їх цілу купу і це майже виключно з українського життя.

— Справді?!! Це булоб для нас більше ніж Ліга Націй!

— Чекайте, сказав він, витягаючи з шуфляди грубу течку. Так і є... Число V. 1931. р. Це вас буде цікавити.

І він почав пояснювати:

— Я думаю випустити під своєю режисурою кілька комічно-політичних фільм. Як перший піде „Святий Юзеф".

— В головних ролях?...

— Ролі вже роздані і контракти підписані. Маємо кілька блискучих зірок: Гіна-Шуль, Стоць-Смальського, а передовсім знаменитий тип, дуже фотоґенічний, Валь-Коського. То мені спец! Ми навіть у Голівуд не багато таких маємо! Як зліпить біле і червоне, — то так і є: біло-червоне, хоч свищи, а не заперечиш! Гольдвін-Маєр зі злости казився, що я йому таку звізду перехопив, а то він уже давно на нього зуби гострив!

— Крім цього маємо ще одну звізду, але я хочу її відступити комусь, бо нічого не варта. Покищо французької мови мене вчить. Кокосенко називається.

— Цікаво, мушу про це до галицької преси подати.

— О, за Галичину ми теж не забули. Маємо тут вже не зірку, а просто місяць. Крутитимемо релігійний скеч, в головній ролі буде епископ, подумайте, епископ! Правдивий! Перебраних в Голівуд досить, але правдивого!... То буде сензація!!

— Справді? Щож це за фільма?

„Quo vadis, Domine"?

— Так, але там є і жіночі ролі?

— Не забули й за них. Заанґажована „Miss Polonia 1931". Прекрасна дівчина! Сам Ский-Залє руки затирав, навіть епископ... ну, але про це, знаєте, не говориться...

— Ну, а потім що?

— Потім пускаю свою першу т о н ф і л ь м у. Моя перша тонфільма! Ундівські коломийки, радикальний гопак, червоний аркан. Побожні пісні Рука-Наза і т. д.

— Що, він також у кіно?

— Так, певно, цеж велика нова зоря.

— А потім ще що?

— Е, потім вже досить буде. Світ зі сміху так трісне. Треба шанувати нерви! Нерви — цеж не жарт! Це не які там три зуби, вирвеш і спокій маєш!

— Ба! — кажу я. Колиб їх тільки три! А то аж 22 та й то самі січні.

Чаплін поклепав мене по рамени.

— Аби добрі кліщі, а все буде! Але позвольте, що вже відчуваю, якийсь розбишака з апаратом вдерся на вікно.

Стиснув мені руку і пішов. Я був захоплений!

Ще би!

Не дармож він ґеній!

Микита Шило.

ЕСТОНСЬКИЙ ВОЯК ЗАСТРІЛИВ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ВАРТІВНИКА Й АГЕНТА.

Біля прикордонної станиці Долгая Ніва в районі Нарви естонський вояк запримітив, що якийсь чоловік хоче перейти на большевицьку територію. Вояк хотів його зупинити, та большевицька прикордонна сторожа стала стріляти до Естонця. Естонський вояк відстрілювався і застрілив одного большевицького вояка й того чоловіка, що хотів перейти на большевицький бік. Естонський вояк ранений. Коли естонські вояки прийшли на місце події, большевики вже забрали трупів. Згадуються, що той убитий був большевицьким агентом, який у порозумінні з большевицькою сторожею вертався до СРСР.

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(5)

Тарзан лежав звязаний в темноті й не думав — не гадав, що його дружина також знаходиться на пароплаві, замкнена в каюті. Кілька тижнів обидвоє вязні не знали, куди їх везе корабель і взагалі, що діється на ньому. Одного разу нарешті наказали Тарзанови вийти на поклад. Коли він вийшов на верх, то через борт пароплава побачив далеку вузеньку смугу землі.

—o—

Нарешті пароплав став на котву недалеко берега. Тропічні джунґлі підходили майже до води. Тарзана оточило пів тузина узброєних матросів, якими командував офіцир. Тарзан сподівався, що він скоро побачить Рокова, але тимчасом до нього звернувся той офіцир в такими словами: „Лорд Ґрейстовк! Вашої дитини нема на пароплаві. Ми маємо наказ лишити вас тут на свободі в джунґлях".

—o—

Тарзан слухав зі здивуванням цих слів. „Скорше", говорив той офіцир ломаною анґлійською мовою, „скидайте своє убрання, бо тут ви його не потрібуватимете". Тарзан почав протестувати, але офіцир направив на нього револьвер, що змусило його скоритися. На човні відвезли Тарзана під великою охороною до берега. Там офіцир дав йому якусь записку до рук і лишив його самітного.

—o—

Коли Тарзан провожав своїми очима човен, що відпливав до пароплава, він почув, що якийсь мущина кличе його по імени з пароплава. Вдивляючись туди, Тарзан побачив, що то був Роков, який тримав у руках дитину, високо піднявши її над головою. Тарзан зрозумів, що це страшна помста Рокова й він попався в його сільце. Він так був обурений і вражений, що не чув, як ззаду до нього щось підкрадалося.

—o—